

Φρίντριχ Ένγκελς



Οι κουρσάροι

**Ο** Φρίντριχ Ένγκελς (1820-1895) εκτός από τη θεμελιώδη συμμετοχή του στην ανάπτυξη του διαλεκτικού υλισμού και της επιστημονικής θεωρίας του προλεταριάτου, ασχολήθηκε με την ποίηση και τη λογοτεχνία. Μάλιστα, η λογοτεχνία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ιδεών του, κυρίως στα νεανικά χρόνια. Η αρθρογραφία του σε εφημερίδες και περιοδικά της εποχής περιλάμβανε μεταξύ άλλων λογοτεχνικά διηγήματα και ποιήματα προσανατολισμένα σε κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, ενώ είχε καταφερθεί κατά της «λαϊκής λογοτεχνίας» εκτιμώντας ότι μέσω της εξιδανίκευσης και των ψευτο-παραμυθιών εκφράζονται, συγκαλυμμένα, τα συμφέροντα των αντιδραστικών τάξεων.

Σταθερά προσανατολισμένος στο ριζοσπαστισμό, προσέγγιζε ομοίως και την ποίηση θεωρώντας ότι μέσω αυτής πρέπει να εκφράζεται «ο αγώνας για την ελευθερία, ενάντια στην τυραννία, στο φιλισταϊσμό και τη θρησκευτική μισαλλοδοξία». Επίσης, έχοντας διαχωρίσει τη θέση του από κάθε εθνικιστική τάση και εθνική προκατάληψη δεν παρέλειπε να επισημαίνει ότι κάθε έθνος συμβάλλοντας στον παγκόσμιο πολιτισμό, αξίζει σεβασμού.

Δεν ήταν λίγες φορές που ο Φρ. Ένγκελς δέχθηκε επιθέσεις για την προώθηση επαναστατικών λογοτεχνικών κειμένων ή και για την απόρριψη από πλευράς του, έργων που προωθούσαν την αστική ιδεολογία. Ακόμα και στις Επιστολές του, είναι έντονο το ενδιαφέρον του για την ποίηση και τη λογοτεχνία, αν και πολύ νωρίς είχε αντιληφθεί ότι η κλίση του προς την ποίηση είναι περιορισμένη.

Ένα από τα λογοτεχνικά έργα του το οποίο έγραψε το 1837 με τίτλο «A Tale Pirate», είναι εμπνευσμένο από τον Αγώνα των Ελλήνων «Κουρσάρων» κατά των Τούρκων. Στην Ελλάδα μεταφράστηκε το 1936 και δημοσιεύθηκε σε συνέχειες στον «Ριζοσπάστη» από 20 έως 26 Μαρτίου 1936. Από τα φύλλα αυτά δεν βρέθηκε στο ψηφιακό αρχείο της Εθνικής Βιβλιοθήκης, μόνο εκείνο της 23-03-1936.

Η παρούσα απόδοση του έργου Ένγκελς έγινε από την αγγλική γλώσσα με την υποστήριξη της πρώτης –και εξαιρετικής– μετάφρασης του 1936, από την οποία διατηρήθηκε και ο τίτλος.

# I

Ήταν ένα χειμωνιάτικο πρωί του 1820. Το καράβι ετοιμαζόταν να σαλπάρει από την Κούλουρη, τη Σαλαμίνα της αρχαιότητας, τόπος που εκτυλίχθηκε η Αθηναϊκή ανδρεία. Ήταν ένα ελληνικό εμπορικό καράβι, με πολυάριθμο πλήρωμα που είχε φέρει στην Αθήνα μαστίχα, αραβική κόμμι και άλλα, μα κυρίως χατζάρια Δαμασκού, ξύλο κέδρου και όμορφα ασιατικά υφάσματα.

Στο λιμάνι υπήρχε μεγάλη κινητικότητα. Ο καπετάνιος περιδιάβαινε ανάμεσα στους ναύτες επιβλέποντας να γίνει σωστά η δουλειά, όταν ένας ναύτης ψιθύρισε σ' έναν άλλον στα ιταλικά:

«Φίλιππο, βλέπεις το παλικάρι που στέκεται εκεί πέρα; Είναι ο καινούριος επιβάτης που ο καπετάνιος προσκάλεσε χθες βράδυ· θέλει να τον πάρει μαζί μας, κι αν αρνηθεί θα τον φουντάρει στη θάλασσα, γιατί ο μικρός δεν πρέπει να φτάσει στην Πόλη που θέλει να πάει.»

«Μα», είπε ο Φίλιππο, «τι σόι άνθρωπος είναι αυτός;».

«Δεν ξέρω. Ο καπετάνιος, όμως, είμαι σίγουρος ότι θα ξέρει.»

Την ίδια στιγμή, από το καράβι ρίχτηκε μια κανονιά κι όλοι έτρεξαν στις βάρκες. Ο καπετάνιος πήρε θέση στη βάρκα φωνάζοντας: «Άντε, παλικάρι, τι σκέφτεσαι; Μπρος, έλα γιατί σαλπάρουμε!».

Ο νεαρός, στον οποίο απεύθυνε τα λόγια αυτά, και μέχρι τότε στεκόταν αμίλητος σε μια κολώνα, γύρισε φωνάζοντας: «Ναι, έρχομαι!» κι έτρεξε προς τη βάρκα. Έκατσε, και απομακρύνθηκαν γρήγορα από την ακτή. Το ίδιο γρήγορα πλεύρισαν το καράβι. Με τη δεύτερη κανονιά το πλήρωμα συγκεντρώθηκε στο κατάστρωμα και σήκωσαν άγκυρα με τα πανιά ανοιχτά. Το μπρίκι γλίστρησε πάνω στη γαλάζια θάλασσα, σαν ένας τεράστιος κύκνος.

Ο καπετάνιος, που επέβλεπε μέχρι τότε τους ναύτες, πλησίασε τον όμορφο νεαρό, ο οποίος ακουμπισμένος στην κουπαστή κοίταζε θλιμμένα να χάνονται στο βάθος οι κορφές του Υμηττού.

«Νεαρέ» του είπε «έλα στην καμπίνα μου, θέλω να κάτι να σου πω»

«Ευχαρίστως», απάντησε ο νεαρός κι ακολούθησε τον καπετάνιο.

Όταν κατέβηκαν κάτω, ο καπετάνιος του είπε να καθίσει και ρίχνοντας χιώτικο κρασί σε δυο κούπες, είπε:

«Άκουσέ με, έχω μια πρόταση για 'σένα. Αλλά για πες μου, πρώτα, πώς σε λένε; Από πού είσαι;»

«Το όνομά μου είναι Λέων Πάππος κι είμαι από την Αθήνα. Εσείς;»

«Λέγομαι καπετάν Λεωνίδας Σπετσιώτης, από τις Σπέτσες. Τώρα άκουσε! Εσύ σίγουρα μας θεωρείς τίμιους εμπόρους; Όχι, δεν είμαστε τέτοιοι! Κοίταξε τα κανόνια μας, τα φανερά και τα κρυμμένα, τα πυρομαχικά μας, το οπλοστάσιό μας και τότε θα καταλάβεις πως το εμπόριο είναι απλώς ένα πρόσχημα. Θα καταλάβεις ότι είμαστε διαφορετικοί, καλύτεροι άνθρωποι, γνήσιοι Έλληνες, οι άνθρωποι που εξακολουθούν να λαχταρούν τη λευτεριά. Εν ολίγοις, Κουρσάροι, όπως μας λένε οι άπιστοι που τιμωρούμε. Και τώρα για 'σένα· για 'σένα που μου αρέσεις και μου θυμίζεις πολύ τον αγαπημένο μου γιο που οι άπιστοι μού τον σκότωσαν πέρυσι, μπροστά στα μάτια μου. Θέλω να σου προτείνω λοιπόν, να ενωθείς μαζί μας και να βοηθήσεις στον αγώνα για τη λευτεριά των Ελλήνων, προξενώντας ζημιές στους άπιστους, για τους οποίους ταιριάζουν, βέβαια, οι στίχοι του Ομήρου: «Έσσεται ήμαρ ότ' αν ολόγη Ίλιος ίρη και Πρίαμος, και λαός ευμέλω Πρίαμοιο»<sup>1α]</sup>

Αν όμως δεν θέλεις να το κάνεις αυτό δεν σου εγγυώμαι για τις συνέπειες. Όταν το πλήρωμά μου μάθει τι σου ομολόγησα, σίγουρα θα ζητήσει το θάνατό σου. Κι εγώ, όσο και να το θέλω, δεν θα μπορέσω να σε βοηθήσω»

«Τι είναι αυτά που λες; Κουρσάροι; Και μου προτείνετε να ενωθώ μαζί σας; Αμέσως! Για να πάρω πίσω το αίμα του πατέρα μου! Ω χαρά! Είναι χαρά μου να ενωθώ με εσάς, να πολεμήσω με λύσσα ενάντια στους μουσουλμάνους, να τους σφάξω σαν ζώα!»

«Συμφωνήσαμε λοιπόν! Έτσι μ' αρέσεις, Λέων! Ας πιούμε ένα μπουκάλι χιώτικο κρασί για την καινούρια φιλία!», και ο γέρο-μπεκρής ξαναγέμισε τις κούπες με κρασί: «Πιεσ λοιπόν, Λέων, να την αδειάσουμε!», έλεγε συνέχεια παρακινώντας τον ντροπαλό σύντροφό του.

Ύστερα, πήρε τον καινούριο του σύντροφο, τον σεργιάνισε στο καράβι και του έδειξε τ' άρματα. Πρώτα μπήκαν στην οπλαποθήκη. Εκεί βρίσκονταν κρεμασμένα κάθε είδους υπέροχα κουστούμια, στενές ναυτικές μπλούζες, φαρδιά καφτάνια, ψηλά καπέλα, χαμηλά ελληνικά φέσια, πλατιά σαρίκια, στενά φράγκικα πανταλόνια και φαρδιά τούρκικα κοντοβράκια, πλουμιστά περσικά γιλέκα, σακάκια ουσάρων της Ουγγαρίας, ρώσικες γούνες, όλα τακτοποιημένα μέσα σε μεγάλες ντουλάπες. Οι επιφάνειες ήταν σκεπασμένες από όπλα όλων των εθνών: κάθε είδους πυροβόλα, από μικρά πιστόλια τσέπης μέχρι βαριά τρίκροτα μουσκέτα, σπαθιά όλων των ειδών, χατζάρες Δαμασκού, ισπανικά ξίφη, πλατιές γερμανικές σπάθες, κοντά ιταλικά στιλέτα, γιαταγάνια, ήταν προσεκτικά κρεμασμένα παντού. Στις γωνιές ήταν βαλμένα ντουλάπια για τα κοντάρια, έτσι ώστε να χρησιμοποιείται κάθε σημείο του χώρου.

Στη συνέχεια πήγαν στην πυριτιδαποθήκη. Εκεί βρίσκονταν οκτώ μεγάλα βαρέλια που το καθένα είχε κοντά πενήντα κιλά μπαρούτι και τέσσερα μικρότερα με πέντε, σχεδόν, κιλά το καθένα. [1] Μέσα σε τρία βαρέλια υπήρχαν μπόμπες και δύο μεγαλύτερα με οβίδες. Τα ντουλάπια, στα πλαϊνά, ήταν γεμάτα από κανάτια και τσουκάλια με σκόνη, που εκτός από μπαρούτι είχε μέσα κομμάτια από μολύβι, πέτρες και κομμάτια σίδηρου. Στο άλλο διαμέρισμα που επισκέφθηκαν, ο Λεωνίδας του έδειξε μερικά τσουβάλια με μπάλες κανονιών. Ύστερα ανέβηκαν ξανά στα κανόνια. Κι από τις δυο μεριές του карабиού υπήρχαν δώδεκα κανόνια μεγάλου διαμετρήματος. Στην πρύμνη βρίσκονταν άλλα δυο κανόνια των 48 βολών. Ανάμεσα

σ' αυτά, και σ' όλες τις μεριές, ήταν τοποθετημένα περιστροφικά κανόνια μεγάλου διαμετρήματος, όλα μαζί ίσαμε τριάντα. Όταν γύρισαν στην καμπίνα, ο Λεωνίδας έδειξε στον Λέοντα τρία ακόμα κιβώτια γεμάτα με τουφέκια και σφαίρες και δυο κασόνια με σκάγια.

«Τι λες; Το καράβι μας είναι σε καλή κατάσταση;» τον ρώτησε.

«Γέλεια!», αποκρίθηκε ο Λέων, «Δεν μπορούσε να είναι καλύτερη. Τώρα όμως επιστρέψτε μου να κοιτάξω λίγο ακόμα από το κατάστρωμα.»

Ανέβηκε πάνω. Μα πολύ σύντομα ξανακούμπησε στην κουπαστή. Περνούσαν πια τις Κάβο- Κολώνες, το αρχαίο Σούνιο, και ο Λέων κοίταζε θλιμμένα τις ψηλές κορφές του Υμηττού που χάνονταν στο βάθος, όταν τον διέκοψε ο Λεωνίδας:

«Γιατί παιδί μου είσαι τόσο λυπημένος; Έλα πάμε στην πρύμνη να μου πεις για τη ζωή σου.»

Και ο Λέων τον ακολούθησε, λέγοντας την ακόλουθη ιστορία.

## II

Σε λίγο θα γίνω δεκάξι χρονών. Ο πατέρας μου ήταν έμπορος, ο Γρηγόριος Πάππου. Η μητέρα μου ονομαζόταν Άρτεμις. Εγώ λέγομαι Λέων, η δίδυμη αδερφή μου ονομάζεται Ζωή κι ο μικρότερος αδελφός μου, Αλέξης. Πριν τρεις μήνες, πάνω κάτω, ο Πασάς της Αθήνας <sup>[2]</sup> λιμπίστηκε μια νεαρή σκλάβα που ο πατέρας μου την είχε μεγαλώσει μαζί μας. Αμέσως λοιπόν ζήτησε να του τη δώσουμε κι όταν ο πατέρας μου αρνήθηκε, αυτός ορκίστηκε να τον εκδικηθεί και κράτησε τον όρκο, για να μας καταστρέψει.

Ένα βράδυ, εκεί που καθόμασταν ήσυχα στο σπίτι μας τραγουδώντας μαζί με τη Σελίμ, τη σκλάβα, που έπαιζε λύρα, τη Ζωή και τον Αλέξη, ξαφνικά μπήκαν μέσα οι Αρναούτες <sup>[3]</sup> του Πασά και αρπάζοντας τον αγαπημένο μας πατέρα και τη Σελίμ έφυγαν.

Εμάς, αφού μας ποδοπάτησαν, μας άφησαν σε άθλια κατάσταση. Φύγαμε από το σπίτι μας και κάποια στιγμή φτάσαμε στην πύλη του παλιού Μακεδονικού κάστρου<sup>[4]</sup>. Εκεί βρήκαμε καταφύγιο και οι σπλαχνικοί χωρικοί μας έδωσαν ψωμί και λίγο κρέας. Από εκεί κινήσαμε για τον Πειραιά. Όμως αλίμονο! Η αδερφή μου είχε εξαντληθεί τόσο πολύ που έπεσε μισολιπόθυμη κάτω από μια ελιά. Όσο για μένα, ήθελα να γυρίσω στην πόλη και να ζητήσω βοήθεια από τους συγγενείς μας.

Έτσι, ξεκίνησα αδιαφορώντας στα παρακάλια της μάνας μου κι όταν έφτασα κοντά στην Ακρόπολη κι ήμουν έτοιμος ν' ανέβω προς τα πάνω, βρήκα –φανταστείτε τη χαρά μου- τον πατέρα μου. Δεν μπορώ να σας περιγράψω με πόση λαχτάρα τον αγκάλιασα, όταν σκέφτηκα την ευτυχία και τη χαρά της μάνας μου.

Δυστυχώς, πολύ γρήγορα ήρθε η απογοήτευση. Μόλις είχαμε κάνει μερικά βήματα, όταν είδαμε να έρχεται κατά πάνω μας ο διοικητής του στρατού του Πασά, των Αρναούτηδων. Αυτός αναγνώρισε τον πατέρα μου, έβγαλε το γιαταγάνι και ξεχύθηκε πάνω του. Ο πατέρας κρατώντας με το δεξί του χέρι ένα ροζιασμένο ξύλο που είχε βρει προηγούμενα, στάθηκε ακίνητος. Ο Τούρκος όμως, κατεβάζοντας το γιαταγάνι έκοψε το ξύλο στα δύο και με το χτύπημα ο πατέρας μου τραυματίστηκε στον ώμο. Ο Τούρκος ξαναχτύπησε το ίδιο δυνατά τον ανυπεράσπιστο, πια, πατέρα μου και χτυπώντας τον στο κεφάλι τον έριξε στη γη. Εγώ σήκωσα το ξύλο από κάτω και το πέταξα στα μούτρα του Τούρκου. Μέσα στη μανία του, του έπεσε το γιαταγάνι αλλά τράβηξε ένα σφυρί από το ζωνάρι του και με χτύπησε τόσο δυνατά που έπεσα αναίσθητος

Όταν συνήλθα, ο πατέρας μου ήταν ξαπλωμένος δίπλα μου και αφήνοντας την τελευταία του πνοή, μου είπε: «Λέων, γιε μου, φύγε, φύγε από 'δω! Κινδυνεύεις! Είναι λεύτερη η μάνα σου;». Όταν του το επιβεβαίωσα, είπε: «Πηγαίνετε στην Κούλουρη κι από κει στο Ναύπλιο. Έχω φίλους εκεί!». «Πατέρα, πώς λέγεται ο δολοφόνος σου;», ρώτησα. «Λέων, το όνομά του είναι Μουσταφά Μπέη. Ο Θεός ας συγχωρέσει τη δόλια μου ψυχή.». Και μ' αυτά τα λόγια ο πατέρας μου ξεψύχησε. Αγκάλιασα το σώμα του, έκλαψα, φώναξα σε βοήθεια, όμως εκείνος κειτόταν πια νεκρός και κανένας δεν ήρθε να με βοηθήσει. Τελικά, σηκώθηκα στα πόδια μου και κλαίγοντας, φόρεσα το ζωνάρι του αγαπημένου μου πατέρα, έζωσα σ' αυτό το γιαταγάνι του δολοφόνου κι ορκίστηκα να μην αποχωριστώ ούτε το ζωνάρι, ούτε το γιαταγάνι, μέχρι που το αίμα του πατέρα μου να ξεπλυθεί με τούρκικο αίμα.

Ύστερα απ' αυτό τράβηξα έξω από την πόλη, αλλά –δυστυχώς, οι αγαπημένοι μου δεν ήταν πια εκεί! Ένα ματωμένο μαχαίρι, το ματωμένο μαντίλι της μάνας μου και το φέσι του Αλέξη που κείτονταν εκεί, μαρτυρούσαν πως κι εδώ είχε γίνει το κακό. Αυτό το φέσι φοράω τώρα. Αυτό είναι το μαχαίρι (κι έδειξε ένα όμορφο τούρκικο μαχαίρι, που είχε περασμένο στο ζωνάρι). Το μαντίλι το φοράω από τότε κάτω από το χιτώνα μου, στο στήθος, δίπλα στην καρδιά μου.

Μόνο τότε θυμήθηκα τη λαβωματιά μου. Άρχισα να πονάω. Ανασήκωσα το φέσι και το αίμα ξανακύλισε στο πρόσωπό μου. Ξάπλωσα κάτω από ένα δέντρο κι έδεσα μ' ένα μαντίλι το κεφάλι μου.

Αποκοιμήθηκα και είδα στον ύπνο μου τον πατέρα μου, έτσι όπως μου άρεσε, ζωντανό και λεβέντη, με τη μάνα μου, τη Ζωή, και τον Αλέξη στο πλάι του, να έρχεται προς το μέρος μου και να με σηκώνει, αλλά στη συνέχεια ήρθαν οι Τούρκοι και ο δολοφόνος του πατέρα μου ορμούσε, ουρλιάζοντας. Τότε ξύπνησα κι είδα ότι βρισκόμουν πάνω σ' έναν αραμπά κι ένας γέρος που στεκόταν μπροστά μου με καθησύχαζε.

Με πήγε στην περιοχή του Άγιου Νικόλα, όπου με γιάτρεψε. Έμεινα μαζί του τέσσερις βδομάδες και ύστερα μου έδωσε λεφτά και με τη βάρκα του με πήγε στην Κούλουρη. Εκεί πια χωριστήκαμε και για ενθύμιο κόψαμε ένα γρόσι στη μέση παίρνοντας από μισό. Στην Κούλουρη έκατσα μερικές μέρες, γιατί δε τα κατάφερα να φύγω. Τα υπόλοιπα τα ξέρετε.

### III

Αυτή, περίπου, ήταν η ιστορία του νεαρού Πάππου. Αμέσως, ο Λεωνίδας τον πήρε από το χέρι, πήγανε στην οπλαποθήκη, και τον πρόσταξε να διαλέξει τη στολή του. Από τα κουστούμια πήρε ελαφριά ελληνική βράκα κι ένα γαλάζιο πανωφόρι. Για όπλα διάλεξε ένα κοντό δίκαννο, ένα ζευγάρι δίκαννες πιστόλες κι ένα σφυρί. «Πάρε, λοιπόν, ένα σπαθί κι αν δεν θέλεις, διάλεξε θηκάρι», του είπε ο Λεωνίδας. «Όχι», είπε ο Λέων, «απ' αυτό το γιαταγάνι δεν θα χωριστώ! Και θα παραμείνει γυμνό ώσπου να βρω μονάχος μου θηκάρι».

Εν τω μεταξύ, άρχισε να σκοτεινιάζει. Έφταναν πια, στην Τζια. Χωρίς να πλησιάσουν στη στεριά, κατέβασαν όλα τους τα πανιά κι αμόλησαν μια ρουκέτα, απ' το μεσαίο άλμπουρο. Σε λίγο πλησίασε μια βάρκα, με έναν σταυρό στην πλώρη της. Στη βάρκα βρίσκονταν έξη ένοπλοι άνδρες και δένοντάς την στο καράβι ανέβηκαν στο κατάστρωμα. Ο Λεωνίδας τους παρουσίασε τον καινούριο σύντροφό τους κι όλοι τον υποδέχθηκαν εγκάρδια. Ύστερα, είπε ο Λεωνίδας:

«Λοιπόν, Στέφανε, τι γίνεται εκεί έξω;»

Στέφανος: «Στο λιμάνι, είναι αραγμένο ένα τούρκικο εμπορικό καράβι. Εγώ ντύθηκα έμπορος κι ανέβηκα πάνω. Μα, ποιον νομίζεις πως είδα εκεί, Λεωνίδα; Φαντάσου ότι εκεί μέσα βρισκόταν ως σκλάβος ο παλιός μας σύντροφος, ο Δούκας. Φυσικά τον πήρα από 'κει βάζοντάς τον μέσα σ' ένα κασόνι. Το καράβι έχει μόνο τρία κανόνια, αλλά το πλήρωμα είναι μεγάλο και καλά οπλισμένοι. Θα 'ναι ίσαμε τριάντα Τούρκοι στο πλοίο. Αλλά πήρα με το μέρος μας δυο Έλληνες επιβάτες που ταξιδεύουν προς την Αθήνα. Αυτοί θα καταλάβουν την μπαρουταποθήκη».

Λεωνίδας: «Ω! Έξοχα! Μείνετε εδώ και περιμένετε λίγο».

Έτρεξε κάτω στην καμπίνα, επέστρεψε με τρία μπουκάλια κρασί και αφού τα μοίρασε στους νιόφερτους, άρχισε να λέει:

«Τώρα, είμαστε -περιμένετε- έξι εσείς, είκοσι στο καράβι, ο Λέων, εγώ, που κάνει συνολικά 28, δυο Τούρκοι επιβάτες, που πάνε στο Σέριφο, από τους οποίους ο ένας Γενίτσαρος. Νότο!»

Ο άνθρωπος που λεγόταν έτσι, ήρθε αμέσως.

«Πάρε μαζί σου τον Πρώτο και τον Ταρά και πηγαίνετε στην καμπίνα, να αποπλίσετε τους Τούρκους και φέρτε τους πάνω».

Ο Νότος έφυγε.

«Μιχάλη!», φώναξε ο Λεωνίδας, «Εδώ!», απάντησε ο τελευταίος, κι έφτασε αμέσως.



«Γεμίστε αμέσως τα κανόνια, ετοιμάστε τρεις οβίδες με βόλια για τα περιστρεφόμενα και στα υπόλοιπα κανόνια βάλτε μολύβια, γυαλιά, πέτρες και σίδερα! Φέρτε εξήντα οβίδες, δυο μπόμπες κι ένα κασόνι με βόλια. Αρματωθείτε όλοι!». Οι εντολές του πραγματοποιήθηκαν. «Και τώρα, γιε μου», είπε στρεφόμενος προς τον Λέοντα, «τώρα θα έχεις την ευκαιρία να δοκιμαστείς στην πρώτη σου μάχη, μαζί μας. Να πολεμήσεις γενναία. Από τη στιγμή που το καράβι μπει στη μάχη να είσαι δίπλα μου. Μην τολμήσεις να σαλτάρεις στο τούρκικο καράβι πριν από μένα. Θα μπορούσε πολύ εύκολα να κοστίσει τη ζωή σου.»

«Ναι», είπε ο Στέφανος, «Το ξέρω καλά αυτό. Φαντάσου, Λέων, ότι πήδηξα πάνω στο πλοίο του εχθρού με δύο νέους συντρόφους, όπως εσύ. Ο εχθρός, όμως, έκοψε τους κάβους, απομονωθήκαμε και βρεθήκαμε στα χέρια τους. Παλέψαμε, αλλά όταν πέθαναν οι δύο σύντροφοί μου, εγώ δέχτηκα τέτοια πίεση από τους εχθρούς κι ένα δυνατό χτύπημα στο κεφάλι. Το σημάδι φαίνεται ακόμα. Σίγουρα θα είχα σκοτωθεί κι εγώ αν, εν τω μεταξύ, οι δικοί μας δεν ξαναπλευρίζαν το καράβι.»

Στη συνέχεια, ήρθε ο Νότος με δύο Τούρκους, ο ένας εκ των οποίων είχε δεμένο το χέρι του. Ο Νότος είπε στο Λεωνίδα:

«Εδώ, τους έχω τώρα. Πάλεψαν απεγνωσμένα. Αυτός ο Γενίτσαρος χτύπησε τον Πρώτο τόσο δυνατά που δύσκολα θα γίνει καλά. Γι' αυτό κι εγώ του έσπασα το χέρι, την ώρα που ο Ταράς είχε ξαπλώσει τον άλλον κάτω.»

«Ναι», είπε ο Γενίτσαρος, «ήταν ένα πονηρό χτύπημα, να μας επιτεθούν την ώρα που καθόμασταν ήσυχοι στην καμπίνα μας! Αλλά την πλήρωσαν ακριβά κι αυτό με παρηγορεί.»

«Ω», απάντησε ο Λεωνίδας, «Εγώ ποτέ δεν αμφέβαλα για την ανδρεία σας. Γι' αυτό δεν πρέπει να μείνετε χωρίς ανταμοιβή. Αν θέλετε, θα σας αποβιβάσω αύριο το πρωί στα Θερμιά. Αλλά ο καθένας από σας θα μου δώσει λύτρα πενήντα γρόσια». Οι Τούρκοι συμφώνησαν ευχαρίστως και επέστρεψαν στην καμπίνα, υπό την επιτήρηση του Νότου, ενώ ο Λεωνίδας πήγε να δει τον Νότο που βρισκόταν ξαπλωμένος σε μια αιώρα. Εξετάζοντας το τραύμα είδε ότι ήταν μια λαβωματιά από χαντζάρι στο κρανίο, το οποίο είχε καταστραφεί κατά ένα μέρος. Ήταν μια θανάσιμη πληγή, όμως υπήρχε ακόμα ελπίδα. Έβαλε ένα έμπλαστρο και αποσύρθηκε μαζί με τον Λέοντα για ύπνο. Για τον τελευταίο, έχει βάλει ένα κρεβάτι δίπλα στο δικό του.

Στη μέση της νύχτας ξύπνησαν. Μπροστά τους στεκόταν ο Στέφανος.

«Βιαστείτε, στα βόρια φαίνονται πανιά. Μπορείτε να τα δείτε χωρίς φανάρι.»

Μέσα σ' ένα λεπτό αρματώθηκαν και οι δυο. Ο Λεωνίδας άνοιξε ένα ντουλάπι κι έδωσε στον Λέοντα ένα σακί βόλια κι ένα μεγάλο κέρατο γεμάτο μπαρούτι. Εφοδιάστηκε και ο ίδιος με πυρομαχικά και τράβηξαν για το κατάστρωμα.

«Μιχάλη!» φώναξε ο καπετάνιος, «πού είναι τα περιστρεφόμενα κανόνια;»

Όταν τα υπέδειξε, έκατσε ο ίδιος στο πρώτο κι έβαλε τον Λέοντα στο δεύτερο και τον Στέφανο στο τρίτο.

Το πλήρωμα συγκεντρώθηκε στο κατάστρωμα. Ο Λεωνίδας πρόσταξε να μαζευτούν και τους μέτρησε. Μαζί με τον ίδιο ήταν είκοσι έξι. Διέταξε το Νότο να φύγει κι αυτός έθεσε τον εαυτό του σε ένα από τα σαρανταοκτάρια κανόνια και ο Μιχάλης σε ένα άλλο. Τα περιστρεφόμενα όπλα ήταν τα πιο δύσκολα απ' όλα.

Όλα τα βλέμματα ήταν στραμμένα στον ορίζοντα. Είχαν πλησιάσει πολύ με το καράβι. Στη συνέχεια, χάθηκε. Μάλλον κατευθυνόταν αλλού. Επανεμφανίστηκε αρκετές φορές αλλά τελικά το έχασαν.

Ξημέρωσε. Η θάλασσα ήταν καλυμμένη με ομίχλη η οποία σταδιακά αραίωνε. Λίγο αργότερα, ο Στέφανος, που ήταν ακόμη στο κατάρτι, φώναξε: «Βλέπω το καράβι! Είναι, ίδιο όπως αυτό που είδα στο λιμάνι της Τζια.»

Ο Λεωνίδας το είδε επίσης, με το κιάλι του. Ο Στέφανος κατέβηκε. Αμέσως άνοιξαν όλα τα πανιά και σύντομα ήταν ορατό πλέον σε όλους. Ανέβασαν την τουρκική σημαία και άρχισαν να πλησιάζουν. Μετά από τρεις ώρες, περίπου, όταν ήταν τόσο κοντά ώστε απείχαν ελάχιστα από το πεδίο βολής. Στη συνέχεια, ο Λεωνίδας διέταξε να κατεβάσουν την τουρκική σημαία και η μαυροκόκκινη σημαία[5] με τον λευκό σταυρό κυμάτισε μεσίστια. Όμως, το τουρκικό πλοίο είχε ήδη αλλάξει ρότα προς τα βορειοδυτικά με όλα του τα πανιά, για να φτάσει στη Μακρόνησο. Χωρίς να χάσει χρόνο ο Λεωνίδας ρίχνει μια κανονιά στα ξάρτια του εχθρού. Οι Τούρκοι απάντησαν αμέσως, αλλά στη συνέχεια αποσύρθηκαν. Στη συνέχεια, ο Λεωνίδας φωνάζει: «Εδώ, Μιχάλη με δεκαπέντε άντρες σου, ξεκίνα. Πρέπει να το πάρουμε! Νότο! Ρίξτε φλεγόμενα τόξα στον εχθρό! Ταρά, εσύ με πέντε άντρες να μείνετε εδώ.»

Το πλοίο ανέπτυξε ταχύτητα. Πλησιάζαν όλο και περισσότερο το θήραμά τους. Εν τω μεταξύ, ο Λεωνίδας διέταξε:

«Ταρά, μόλις γυρίσει ο Μιχάλης, πηγαίνετε στα δεξιά κανόνια. Στέφανε, είσαι υπεύθυνος για τα κανόνια της πρύμνης. Λέων, μένεις κοντά μου!»

Στη συνέχεια, ο Νότος εξαπέλυσε δώδεκα οβίδες, άλλα πέντε κανόνια βρυχήθηκαν και ένα από τα πανιά του εχθρού έπεσε και κρέμασε από τα σχοινιά! Κραυγές πανηγυρισμού ακούστηκαν! Το κανόνι ξερνάει φωτιά για μια ακόμη φορά και το κατάρτι του εχθρικού πλοίου γκρεμίζεται! Οι Τούρκοι δεν θα μπορούσαν να ξεφύγουν. Το πλοίο ήρθε πιο κοντά, και γρήγορα ο Λεωνίδας και ο Λέων έσπειραν τη φωτιά με τα περιστρεφόμενα όπλα τους. Αρκετοί άντρες σκοτώθηκαν, τα πυρά κόπασαν αλλά λίγο.

Ο Μιχάλης γύρισε. Τώρα ήταν αρκετά κοντά οι Τούρκοι, και οι κανονιοβολισμοί έπεφταν από παντού. Αλλά οι Τούρκοι αντιστέκονταν επίσης γενναία. Τότε, ο Λεωνίδας έδωσε εντολή να πέσουν με όλες τις δυνάμεις κατά του εχθρού. Τα περιστρεφόμενα κανόνια χτύπησαν και όταν το κατάστρωμα του εχθρικού πλοίου φάνηκε να καθαρίζει οι Έλληνες εφόρμησαν. Ο Μιχάλης έπεσε λαβωμένος ενώ ο Λεωνίδας με το Λέοντα έριχναν τους γάντζους. Όλοι πυροβολούσαν τον εχθρό, όταν κάποια στιγμή ο Λέων βρέθηκε αντιμέτωπος με τον πρώτο εχθρό. Τραβώντας το πιστόλι του έριξε κάτω τον πρώτο και με το γιαταγάνι του να αστράφτει χτυπούσε τον έναν Τούρκο μετά τον άλλον. Άγρια η μάχη, μέχρι που αρκετοί Τούρκοι παραδόθηκαν στους γενναίους Έλληνες. Εκείνη τη στιγμή πετάγεται στον κατάστρωμα ένας γιγαντόσωμος Αρναούτης και γυρνώντας το γιαταγάνι του, φώναξε:

«Τι συμβαίνει Μουσουλμάνοι; Σκοπεύετε να αφήσετε τον εαυτό σας να σφαγιασθεί από τους άπιστους; Αρπάζτε τα σπαθιά σας και σκοτώστε αυτά τα σκυλιά!»

Πήδηξε τότε μπροστά να διώξει μια και καλή τους Έλληνες. «Πού είναι ο αρχηγός σας;», φώναξε. «Εδώ», φώναξε και ο Λεωνίδας προχωρώντας προς τα εμπρός. Πάλεψαν. Ο Λεωνίδας προστατευόταν από τα έξαλλα χτυπήματα του εχθρού. Με μια τυφλή, τρελή μανία ο τελευταίος κινήθηκε μπροστά και κατάφερε να χτυπήσει το αριστερό χέρι του αντιπάλου του. Ο Λεωνίδας έπιασε γερά τη σπάθα του κι έριξε κάτω το γιαταγάνι του εχθρού του, χτυπώντας τον, μέχρι που το αίμα ξεχείλισε από το στήθος του Τούρκου. Αλλά ένας άλλος Τούρκος έφτασε μέχρι τον Λεωνίδα και του έδωσε ένα τέτοιο χτύπημα στο πρόσωπο ώστε αυτός έπεσε κάτω. Ο Λέων είδε την πτώση, χτύπησε τον εχθρό μέχρι θανάτου και γυρνώντας είδε τους άλλους εχθρούς να παραδίδουν τα όπλα τους.

Όμως, την ίδια στιγμή ο αρχηγός τους με δέκα άνδρες, μπήκαν στη βάρκα και τράβηξαν κατά τη Μακρόνησο.

## IV

Τώρα έκαναν τον απολογισμό στο πεδίο της μάχης. Δώδεκα Τούρκοι βρίσκονταν εκεί νεκροί. Οκτώ τραυματίστηκαν. Δέκα που είχαν παραδώσει τα όπλα τους, και δέκα είχαν δραπετεύσει.

Όμως, εκεί βρίσκονταν και τέσσερις Έλληνες νεκροί. Ο Μιχάλης κειτόταν κάτω μέσα στο αίμα. Ο Νότος είχε πυροβοληθεί στο μηρό, ο καπετάνιος είχε πληγή από γιαταγάνι, και άλλοι τρεις τραυματίστηκαν ελαφρύτερα. Ο Λέων είχε χτυπήσει κεφάλι από σφαίρα που πέρασε ξυστά και είχε κόψει το χέρι του.

Ο Στέφανος πήγε προς το μέρος του. «Αγωνίστηκες, γενναία Λέων, αλλά πρέπει να έρθεις στο Λεωνίδα. Τι συμβαίνει, αιμορραγείς;»

«Δεν είναι τίποτα, μια σαχλαμάρα είναι. Εκείνο που με τρώει είναι που μας ξέφυγε αυτός ο καταραμένος ο Αρναούτης. Ευχαρίστως να κάνω πολλά γι' αυτόν.»

Πήγε να δει τον Λεωνίδα. Ο καπετάνιος είπε: «Λέων, σου αναθέτω το καθήκοντα του Νότου μέχρι να γίνει καλά. Ο Στέφανος είναι καπετάνιος μέχρι που να μπορώ να αναλάβω εγώ. Πήγαινε στο Μιχάλη να δούμε πώς είναι.»

Εκείνος υπάκουσε. «Είναι πολύ αδύναμος! Έχει τραυματισθεί από πυροβολισμό στο στήθος και από μαχαιριά στο μηρό. Αλλά ο Ταράς ελπίζει ακόμα.»

Ο Στέφανος γύρισε: «Το πλοίο είναι φορτωμένο με βαμβάκι για Αθήνα και πυρομαχικά για το Ναύπλιο. Επίσης, μεταφέρει χουρμάδες, αιγυπτιακές καρύδες, σύκα και λογής λογήςπραμάτεια προς πώληση.»

«Φέρτε πάνω κάθε τι που έχει αξία από το πλοίο και βάλτε πλώρη για το Πόρτο Ράφτη», είπε ο Λεωνίδας. «Λέων, πήγαινε πάνω με το Στέφανο. Ανακρίνετε τους κρατούμενους και ελάτε να μου πείτε ό,τι σας πουν.»

Πήγε. Η ουσία των δηλώσεων των κρατουμένων είχε ως εξής: το πλοίο ήταν εμπορικό και ανήκε σε έναν έμπορο από τη Σμύρνη, που ονομαζόταν Μουράτ. Ο αδελφός του, Αλή, ήταν καπετάνιος και ήταν ο ίδιος άνθρωπος που τραυμάτισε τον Λέοντα. Είχαν φτάσει στη Συκιά<sup>[6]</sup>, όταν πήραν την είδηση πως υπήρχαν πειρατές στην περιοχή. Για το λόγο αυτό είχαν ναυτολογήσει ακόμα δέκα άνδρες το προηγούμενο βράδυ, ώστε να φθάσουν στην Αθήνα. Στη συνέχεια, είχαν δει το πλοίο και δέχτηκαν επίθεση. Στην ερώτηση, πού βρίσκονταν οι Έλληνες επιβάτες, είπε ότι ο ένας είχε πέσει στη θάλασσα και τον άλλο τον σκότωσε ο Αλή, όταν κοντοζύγωνε το πειρατικό καράβι.

Στη συνέχεια, αδειάσανε το πλοίο. Εκτός από τα προϊόντα που ήδη αναφέρθηκαν, βρέθηκαν πολλά όπλα και πυρομαχικά, τσόχα και ρούχα. Το καλύτερο απ' όλα ήταν

τρεις σακούλες χρυσού, με 5.000 γρόσια η κάθε μια. Αυτές τις έφεραν στην καμπίνα του ελληνικού караβιού.

Μεταξύ Σουνίου και αργολικής χερσονήσου υπάρχει ένα νησάκι <sup>[6]</sup>, βραχώδες και έρημο <sup>[7]</sup> Για 'κει έβαλε πλώρη ο Λεωνίδας. Έφτασαν το επόμενο πρωί. Αλλά, όπως ήθελαν να οχυρωθούν εναντίον του Αλή και των Τούρκων, οι οποίοι σίγουρα θα είχαν βάλει το Πασά του Ευρίπου να στείλει πλοίο κατά του πειρατικού, ξεμπάρκαραν τους Τούρκους αιχμαλώτους, τους έδωσαν μερικά εφόδια, δυο σπαθιά και ένα όπλο με πυρομαχικά, έτσι ώστε να μπορούν να συντηρηθούν από το κυνήγι λαγού και άλλων μικρών ζώων που αφθονούν στα νησιά αυτά.

Ήταν έτοιμοι να σαλπάρουν, όταν διαπίστωσαν ότι έλειπε ο Λέων. Είχε πάει μακριά για κυνήγι, και άρχισαν να ψάχνουν να τον βρουν. Αναζητώντας τον, ακούστηκε ένας πυροβολισμός και σπεύδοντας προς τα κει βρήκαν τον Λέοντα βουτηγμένο στο αίμα. Δίπλα του κειτόταν σκοτωμένος ένας Τούρκος και παραδίπλα ένας άλλος με το ματωμένο γιαταγάνι του Λέοντα στο χέρι. Ο Στέφανος, που ήταν μπροστά, ξεχύθηκε κατά του Τούρκου. Μετά από μια σύντομη συμπλοκή έριξε στο χώμα το γιαταγάνι του, πέταξε κάτω και τον ίδιο και τον χτύπησε στο κεφάλι.

Στη συνέχεια, έφθασαν και οι άλλοι. Έβαλαν τον Λέοντα σ' ένα φορείο από κλαδιά και ξεκίνησαν για το καράβι. Ο Ταράς που εξέτασε τις λαβωματιές, διαπίστωσε ότι ο Τούρκος τον είχε χτυπήσει στο κεφάλι, στο μηρό και ελαφρύτερα στο βραχίονα.

Στο δρόμο συνήλθε ο τραυματίας: «Πού είναι γιαταγάνι μου;», ήταν η πρώτη ερώτησή του. Όταν του το έδειξαν είπε: «Πού είναι ο Τούρκος που με τραυμάτισε;»

«Τον σκότωσα», είπε ο Στέφανος. «Αλλά ησύχασε, είσαι βαριά τραυματισμένος.»

Το τραύμα στο κεφάλι ήταν επικίνδυνο. Το ταξίδι με πλοίο μόνο κακό μπορούσε να κάνει, γι' αυτό αποφασίστηκε να συλλάβουν ξανά τους Τούρκους, να τους αποβιβάσουν σε ακτή του Μοριά και ν' αφήσουν στο νησί τον Λέοντα, το Μιχάλη, που επίσης διέτρεχε κίνδυνο, το Νότο και το Λεωνίδα, με τρεις άνδρες να τους προσέχουν. Ο Στέφανος θα γυρνούσε να τους πάρει, λίγες εβδομάδες αργότερα.

Μαζέψανε τους Τούρκους ξανά, μόνο ένας έλειπε, αλλά επειδή εμφανίστηκε ένα τουρκικό πλοίο στο βάθος, οι Κουρσάροι έφυγαν βιαστικά με καπετάνιο τον Στέφανο. Εκτός από τους τραυματίες και τον Ταράς με δύο βοηθούς, έμειναν πίσω άλλοι πέντε με σκοπό την επόμενη μέρα να οδηγήσουν το τουρκικό καράβι στην Έπεινο <sup>[8]</sup>.

Η κατάσταση του Λέοντα βελτιώθηκε αισθητά. Μετά από έξι μέρες μπορούσε να σηκώνεται και να περπατά λιγάκι. Επίσης ο Μιχάλης μετά από μια εβδομάδα άρχισε να βγαίνει από τη μικρή καλύβα που είχαν χτίσει. Ο Λεωνίδας και ο Νότος είχαν γίνει σχεδόν τελείως καλά και πήγαιναν συχνά για κυνήγι. Μια μέρα ο Νότος γυρνώντας είπε:

«Είδα έναν Τούρκο. Όμως έτρεξε κι έφυγε. Ας είμαστε σε επιφυλακή.»

Την επόμενη μέρα πήγε πάλι για κυνήγι με τον Λεωνίδα. Εντόπισαν ένα αγριοκάτσικο και στη συνέχεια χώρισαν. Ο Νότος περπατούσε στο δάσος όταν ένας πυροβολισμός τον έριξε κάτω και ο Τούρκος κρατώντας ένα πιστόλι στο αριστερό κι ένα σπιλέτο στο δεξί του χέρι, ξεχύνεται προς τα εμπρός, σκύβει, σηκώνει το μαχαίρι, αλλά εκείνη τη στιγμή σηκώνεται ο λαβωμένος, βγάζει το κουμπούρι και πυροβολεί

τον Μουσουλμάνο. Εν τω μεταξύ, έφθασαν και οι άλλοι Έλληνες. Ο Τούρκος ήταν νεκρός. Η σφαίρα είχε βρει το Νότο στο στήθος, αλλά η λαβή του στιλέτου του είχε συγκρατήσει την ορμή της και από το τραύμα δεν διέτρεχε κανέναν κίνδυνο.

Μεταφέρανε το Νότο στην καλύβα, και πέρασε μια εβδομάδα ώσπου να ανακτήσει τις δυνάμεις του. Όμως, τα εφόδια είχαν εξαντληθεί και στο νησί το κυνήγι ήταν λίγο.

## V

Είχαν στο νησί τέσσερις εβδομάδες, όταν ο Στέφανος ήρθε και τους πήρε. Το τουρκικό πλοίο είχε πουληθεί σε Άγγλο έμπορο στη Θεσσαλονίκη για 10.000 γρόσια. Επίσης το βαμβάκι σε έναν άλλο για 4.000 γρόσια. Το πλοίο των Κουρσάρων εξοπλίστηκε πάλι, τρία νέα κανόνια, αναπλήρωση των πυρομαχικών, και διάφορα όπλα ήταν ξανά άφθονα. Επίσης η κατάσταση των πειρατών ήταν πολύ καλύτερη. Τώρα, το πλοίο έβαλε πλώρη για τον Χάνδακα<sup>[9]</sup>.

Μα, περνώντας έξω από τη Μήλο, εμφανίστηκε στον ορίζοντα ένα τουρκικό πλοίο. Αμέσως ο Λεωνίδας έπεσε ξοπίσω του και το καταδίωξε μέχρι τον κόλπο της Μήλου, έξω από το στόμιο του οποίου βρίσκονται διάσπαρτα πολλά μικρά νησιά. Εδώ το πλοίο τη γλίτωσε, προστατευμένο από τα κανόνια του λιμανιού. Έγινε, όμως, φανερό πως επρόκειτο για Αιγυπτιακή γαλέρα. Μια λυσσαλέα μάχη αρχίζει τότε. Οι Έλληνες σπέρνουν τη φωτιά παλικάρися. Όμως ξαφνικά εμφανίζεται από τον κόλπο και πίσω από τους Έλληνες ένα τουρκικό μικρό πολεμικό καράβι. Ο Λεωνίδας καταπιάστηκε με τους Τούρκους-έστειλε το Στέφανο επάνω στο σκάφος τους, και μετά από μια σύντομη μάχη το αιχμαλώτισαν.

Εν τω μεταξύ, μια κανονιά από το φρούριο είχε χτυπήσει το ελληνικό πλοίο που άρχισε να βυθίζεται. Έτσι, βιαστικά κατευθύνονται προς την ακτή και το καθίζουν σε μια αμμουδιά. Αλλά οι άνδρες ανεβαίνουν στο αιχμαλωτισμένο τουρκικό πλοίο και αρχίζουν να καταδιώκουν με λύσσα τη γαλέρα, μέχρι που την πλευρίζουν. Ο Λέων πήδηξε απέναντι και ακολούθησε τους άλλους. Ο Στέφανος και οι άλλοι τον ακολουθούν και επιτίθενται. Ο Λέων πολεμά πάντα πρώτος, και το σπαθί του λούζεται στο αίμα των Μουσουλμάνων. Ο Στέφανος τον ακολουθεί και περνούν μπροστά.

Στη συνέχεια, ο Λέων βρέθηκε αντιμέτωπος με τον αρχηγό των εχθρών, έναν γιγαντώσωμο Αιγύπτιο. Πάλεψε μαζί του, αλλά κανείς δεν μπορούσε να ξεπεράσει τον άλλο. Τέλος, ο Λέων τραυματίζει τον αντίπαλό του με ένα γρήγορο χτύπημα στο αριστερό χέρι. Τότε ο τελευταίος τραβάει ένα πιστόλι, πυροβολεί, αλλά αντί του Λέοντα χτυπάει έναν άλλο Έλληνα και πέφτει κάτω από τα χτυπήματα του γενναίου του αντίπαλου του. Με την πτώση του το πλοίο αιχμαλωτίστηκε.

Οι λίγοι Τούρκοι που απόμειναν, παρέδωσαν τα όπλα τους και μεταφέρθηκαν στην ξηρά, όπου ο Ταράς ντυμένος Τούρκος πλησίαζε το οχυρό για να διαπραγματευτεί την αποκατάσταση του πλοίου. Ο φιλάργυρος Πασάς πείστηκε από ένα δώρο τριακοσίων γροσιών, αλλά έστειλε κρυφά με μια βάρκα τα νέα στη Σίφνο,

όπου ήταν αγκυροβολημένα πολλά πλοία του τουρκικού στόλου. Αμέσως ξεκίνησαν για το σημείο, τρία καράβια.

Ο Νότος και ο Ταράς μόλις είχαν βγει στην είσοδο του κόλπου με τη βάρκα τους, αντίκρισαν τα πλοία κι έτρεξαν αμέσως να προφτάσουν το μαντάτο στο Λεωνίδα. Εκείνος έστειλε γρήγορα μερικούς άνδρες στα τούρκικα καράβια στα οποία είχαν ήδη στείλει πυρομαχικά και μπόλικά κανόνια. Όμως, οι περισσότεροι άνδρες διέταξε να μείνουν στο δικό τους πλοίο, όπου παρέμεναν επίσης και καμιά τριανταριά νεοστρατολογημένοι από τη Μήλο. Ο Λέων που ήταν κυβερνήτης στο μικρό πολεμικό πλοίο στάθμευσε στην είσοδο του κόλπου

Οι Τούρκοι πλησίασαν. Στην αρχή πλησίασε μόνο ένα καράβι. Ο Λέων το χτύπησε με όλα τα κανόνια στην πλώρη, έστριψε το δικό του πλοίο, πλεύρισε το τούρκικο και πήδηξε μέσα μ' όλο του το πλήρωμα. Από την άλλη πλευρά όμως, φτάνει το δεύτερο τούρκικο, βγαίνει το πλήρωμά του και ξεκινά μια λυσσαλέα μάχη. Ο Λέων πολέμησε γενναία. Αρκετοί Τούρκοι πέφτουν από τα χτυπήματά του, αλλά και πολλοί γενναίοι Έλληνες ξεψυχούν κάτω από τα σπαθιά των Τούρκων. Η τύχη είναι με το μέρος των βαρβάρων, οι οποίοι ωστόσο είναι τριπλάσιοι σε αριθμό.

Τότε, ο Λέων είδε το δολοφόνο του πατέρα του. Βλέποντας τον τεράστιο Αρναούτη που εκείνη τη στιγμή σκότωνε έναν ηλικιωμένο Έλληνα, φώναξε εξαγριωμένος: «Γκουγκιάζ <sup>17</sup>, πολέμα αν σου βαστάει με τους νέους». Ο Αρναούτης γυρίζει και επιτίθεται, δυο φορές δυνατότερος από τον Έλληνα αλλά με λιγότερη μανία. Πολέμησαν με λύσσα. Το ένα χτύπημα διαδέχεται το άλλο. Ο Τούρκος έχασε το γιαταγάνι του όταν ο Λέων τον κτύπησε με δύναμη στο χέρι. Αλλά αυτός άρπαξε από τη ζώνη του, το γνωστό στον Λέοντα, σφυρί και μανιασμένος από τον πόνο, κατάφερε κάμποσα χτυπήματα στο νεαρό. Σύντομα το σφυρί βρήκε για δεύτερη φορά στο μέτωπο τον Λέοντα. Κι ο Λέων πέφτει κάτω από τα δυνατά απανωτά χτυπήματα του Τούρκου.

«Σε πήρε ο διάβολος τώρα!», φώναξε, «τώρα και για τους άλλους». Αλλά αυτοί ήταν ήδη σχεδόν όλοι νεκροί και μόνο λίγοι που έχασαν τα όπλα τους πιάστηκαν αιχμάλωτοι.

Εν τω μεταξύ, τα δύο άλλα πλοία που είχαν καταπλεύσει στο λιμάνι άρχισαν να καταδιώκουν τον Λεωνίδα, ο οποίος πέρασε στη γαλέρα με όλο το πλήρωμά του και με τα χρήματά του και ξεφεύγοντας την καταδίωξη έφυγε από το λιμάνι με ασφάλεια για την ανοιχτή θάλασσα πλέοντας προς το Μπέλο Πάουλο, όπου υπολόγιζε να λάβει νέα για την τύχη του Λέοντα και των υπολοίπων.



### Σημειώσεις του Φρ. Ένγκελς

- [α] Θα ῥθει μια μέρα που η μεγάλη Τροία θα καταστραφεί, θα καταστραφεί ο Πρίαμος και ο λαός του λογχοφόρου Πριάμου.
- [β] Ονομάζεται Σαν Τζόρτζιο ντι Ασπάρα
- [γ] Δολοφόνε, φονιά

### Σημειώσεις των Γεφυρισμών

- [1] Στο πρωτότυπο κείμενο αναφέρονται 100 και 10 πάουντς και στη μετάφραση του 1936 33 και 23 οκάδες, αντίστοιχα.
- [2] Η Αθήνα είχε το προνόμιο να μην αποτελεί έδρα Πασά. Τη διοίκηση στην πόλη ασκούσε ο Βοεβόδας που έδινε αναφορά στον Πασά της Χαλκίδας. Στο έργο του βοηθούσαν οι Αγάδες ενώ για τα μεγάλα ζητήματα απευθύνονταν στο Σουλτάνο. Ο Βοεβόδας δεν αναμειγνυόταν σε ζητήματα μεταξύ Ελλήνων τα οποία επίλυαν οι Δημογέροντες και οι Επίτροποι που εκλέγονταν κάθε χρόνο μεταξύ των αρχόντων. Από τους άρχοντες ήτοι: εφημέριοι, ηγούμενοι, δημοδιδάσκαλοι, συμβολαιογράφοι, ποταμάρχος, αγροφύλακας και επικεφαλής συντεχνιών, μόνον ο Μητροπολίτης δεν χρειαζόταν ψήφο.
- [3] Οι Αρναούτες γενεαλογικά ανήκουν στους Ιλλύριους. Στην Ελλάδα ονομάζονται Αρβανίτες, στην Τουρκία Αρναούτες (Αρναβουτλάρ), στην Ιταλία Αρμπερέσσε, ενώ στην αρχική κοιτίδα τους έχουν αλλάξει όνομα και αυτοαποκαλούνται Σκιπτάριοι.
- [4] Ο Ένγκελς δεν προσδιορίζει επακριβώς την περιοχή. Πιθανόν να αναφέρεται στο Λόφο του Μουσείου (Φιλοππάπου) όπου είχε εγκατασταθεί η μακεδονική φρουρά κατά την κατάληψη της Αθήνας από του Μακεδόνες (262 π.Χ.). Στο εσωτερικό του διατειχίσματος, το 294 π.Χ. είχε ανεγερθεί από τον Δημήτριο τον Πολιορκητή το μακεδονικό φρούριο, με δύο πύργους.
- [5] Οι σημαίες που χρησιμοποιήθηκαν τόσο στην προεπαναστατική Ελλάδα όσο και κατά τη διάρκεια του Αγώνα, ποίκιλλαν ανάλογα με την περιοχή και τις οικογενειακές παραδόσεις των οπλαρχηγών. Τα χρώματα που αναφέρει ο Ένγκελς χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά από τον Ρήγα Φεραίο ο οποίος σε φόντο με τρεις ρίγες (κόκκινη, λευκή και μαύρη) τοποθέτησε το ρόπαλο του Ηρακλή με τρεις σταυρούς επάνω σε αυτό. Στα ίδια χρώματα ήταν και η σημαία του Αλέξανδρου Υψηλάντη και του Ιερού Λόχου. Το λευκό συμβόλιζε την αδελφότητα, το κόκκινο τον πατριωτισμό και το μαύρο τη θυσία. Επίσης ένας άγνωστος καπετάνιος σχεδίασε άσπρο σταυρό σε μαύρο πανί, συμβολίζοντας τη σκλαβιά (μαύρο), τον αγώνα (σταυρός) και την αναγέννηση (λευκό).
- [6] Συκιά ή Συκέα. Στη μετάφραση του 1936 το όνομα της άγνωστης περιοχής αποδίδεται μόνο με το αρχικό γράμμα, «Σ.».
- [7] Πιθανόν να αναφέρεται στη ακατοίκητη βραχονησίδα Άγιος Γεώργιος (ή Σαν Τζώρτζη) στην είσοδο του Σαρωνικού, η οποία είναι ιδιόκτητη και πολύ πρόσφατα εντάχθηκε στο δήμο Λαυρεωτικής ενώ ιστορικά ανήκε στην Αργολίδα. Το νησάκι αναφέρεται από τον Ηρόδοτο, το Στράβωνα και τον Σκύλακα ενώ σήμερα ανήκει σε Υδραϊκή οικογένεια.
- [8] Στην αγγλική μετάφραση το άγνωστο λιμάνι αναφέρεται ως «Erina». Εδώ διατηρήθηκε η ονομασία από την ελληνική μετάφραση του 1936.
- [9] Στο πρωτότυπο κείμενα αναφέρεται η πόλη Candia, δηλαδή το σημερινό Ηράκλειο. Έτσι ονόμασαν την πόλη οι ιδρυτές της, Σαρακηνοί πειρατές, το 824. Κάντια ονομάζεται, επίσης, ένα Αργολικό παραθαλάσσιο χωριό μεταξύ Ιρίων και Δρέπανου το οποίο χτίστηκε μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από Κρήτες πρόσφυγες.

### Πηγές

- Fr. Engels, A Pirate Tale, Marxists.org (<http://www.marxists.org/archive/marx/works/1837-pre/engels/37tale.htm>)
- Ριζοσπάστης, 20-26 Μαρτίου 1936, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού Τύπου (<http://efimeris.nlg.gr/ns/main.html>)